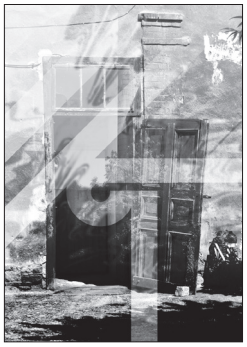

Architectus

2019
3(59)

DOI: 10.5277/arc190314

Sprawozdania/Reports

Odsłonięcie tablicy pamiątkowej poświęconej prof. Edmundowi Małachowiczowi – członkowi honorowemu ICOMOS

Unveiling of a commemorative plaque dedicated to Professor Edmund Małachowicz – honorary member of ICOMOS

W tym roku z powodzeniem udało się zakończyć starania o powstanie tablicy upamiętniającej dorobek naukowy i działalność konserwatorską Profesora Edmunda Małachowicza (1925–2015), wybitnego nauczyciela akademickiego, konserwatora i badacza. Był on jedynym po profesorze Janie Zachwatowiczu członkiem Polskiej Akademii Nauk reprezentującym sztukę konserwacji zabytków [1] (il. 1).

Od początku życie zawodowe Profesora było ukierunkowane na sprawy ochrony zabytków w dźwigających się ze zniszczeń miastach Dolnego Śląska. Spośród 60 znaczniejszych projektów ponad 40 zostało zrealizowanych. Znane są również prace konserwatorskie Profesora poza Śląskiem – cmentarzy wojennych w Wilnie, na Rossie i na Antokolu, dobudowa wież katedry w Częstochowie.

Profesor Małachowicz równie wiele uwagi poświęcił badaniom naukowym. Był autorem 125 publikacji, w tym 23 książek, które w sposób istotny poszerzyły wiedzę na temat średniowiecznej architektury polskiej. Jego podręcznik akademicki z zakresu konserwacji architektury i środowiska kulturowego doczekał się czterech wydań [2]. Niezwykła wszechstronność Profesora była wielokrotnie dostrzegana. Powierzono mu m.in. funkcję kierownika Pracowni Konserwacji Zabytków we Wrocławiu, wicedyrektora Instytutu Historii Architektury, Sztuki i Techniki, przewodniczącego Rady ds. ochrony zabytków przy ministrze Kultury i Sztuki. Był także twórcą i kierownikiem

This year, we have successfully completed efforts to create a plaque commemorating the scientific achievements and conservation activities of Professor Edmund Małachowicz (1925–2015), an outstanding academic teacher, conservator-restorer and researcher. Apart from Professor Jan Zachwatowicz, he was the only member of the Polish Academy of Sciences representing the art of monument conservation [1] (Fig. 1).

From the beginning, the Professor's professional life was focused on the protection of monuments in the cities of Lower Silesia which were recovering from the war destruction. Out of 60 major projects, over 40 have been implemented. There are also conservation works undertaken by the Professor outside Silesia, for example in the war cemeteries in Vilnius, Rossa and Antokol as well as the extension of the towers of the cathedral in Częstochowa.

Professor Małachowicz also devoted much attention to scientific research. He was the author of 125 publications, including 23 books, which significantly expanded knowledge of medieval Polish architecture. His academic textbook on architectural conservation and cultural environment has had four editions [2]. The Professor's extraordinary versatility has been appreciated many times. He was entrusted with the position of the head of the Monument Conservation Studio in Wrocław, he was the deputy director of the Institute of the History of Architecture,

Zakładu Konserwacji i Rewaloryzacji Architektury na Politechnice Wrocławskiej [3].

Profesor był także członkiem krajowych i zagranicznych organizacji i stowarzyszeń naukowych – Stowarzyszenia Architektów Polskich, Towarzystwa Urbanistów Polskich, Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków, Międzynarodowej Rady Ochrony Zabytków ICOMOS (członek honorowy). Pracował na stanowisku *visiting professor* na uniwersytetach w Liverpoolu, na Malcie, w Mosulu, był wiceprzewodniczącym Komitetu Architektury i Urbanistyki PAN, redaktorem naczelnym „Kwartalnika Architektury i Urbanistyki PAN", prezesem i wiceprezesem Oddziału PAN we Wrocławiu.

Inicjatorem i koordynatorem prac związanych z ufundowaniem tablicy pamiątkowej był prof. dr hab. Olgierd Czerner, były wiceprezydent Międzynarodowego Komitetu ICOMOS, wieloletni dyrektor Muzeum Architektury we Wrocławiu i profesor Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej. Profesor Czerner w listopadzie 2017 r. zawiązał komitet honorowy w składzie:

– ks. kanonik Paweł Cembrowicz, proboszcz katedry,

– prof. dr hab. Rafał Czerner, kierownik Katedry Historii Architektury, Sztuki i Techniki Politechniki Wrocławskiej,

– ks. infułat Adam Drwięga, były proboszcz katedry wrocławskiej,

– dr Jerzy Ilkosz, dyrektor Muzeum Architektury we Wrocławiu,

Art and Technology, and the chairman of the Council for the protection of monuments at the Ministry of Culture and Art. He was also the creator and head of the Department of Architecture Conservation and Restoration at the Wrocław University of Science and Technology [3].

The Professor was also a member of domestic and foreign scientific organizations and associations, i.e. the Association of Polish Architects, the Association of Polish Town Planners, the Association of Monument Conservators, the International Council on Monuments and Sites ICOMOS (honorary member). He worked as a visiting professor at the universities of Liverpool, Malta, Mosul, he was the vice-chairman of the Committee of Architecture and Urban Planning of the Polish Academy of Sciences (PAN), an editor-in-chief of the "Kwartalnik Architektury i Urbanistyki PAN", the president and vice-president of the Polish Academy of Sciences, Branch in Wrocław.

The initiator and main organizer of the foundation of the commemorative plaque was Professor Olgierd Czerner, former vice-president of the International Committee of ICOMOS, the director of the Museum of Architecture in Wrocław for many years and a professor of the Faculty of Architecture of the Wrocław University of Science and Technology. In November 2017, Professor Czerner formed an honorary committee consisting of the following members:

– Fr. Canon Paweł Cembrowicz, Rector of the Cathedral,

Il. 1. Katedra wrocławska od południa i tablica pamiątkowa poświęcona Profesorowi Małachowiczowi (fot. E. Łużyniecka)

Fig. 1. Wrocław Cathedral from the south and a commemorative plaque dedicated to Professor Małachowicz (photo by E. Łużyniecka)

– prof. dr hab. Marzanna Jagiełło, kierownik Zakładu Konserwacji i Rewaloryzacji Architektury i Zieleni Politechniki Wrocławskiej,

– prof. dr hab. Jerzy Jasieńko, prorektor Politechniki Wrocławskiej, profesor na Wydziale Budownictwa Lądowego i Wodnego,

– prof. PWr Krystyna Kirschke, członek ICOMOS i SARP, wiceprzewodnicząca oddziału wrocławskiego Komisji Architektury i Urbanistyki PAN,

– prof. dr hab. Maria Lubocka-Hoffmann, były konserwator Elbląga, emerytowany profesor Uniwersytetu Warmińskiego,

– prof. dr hab. Ewa Łużyniecka, wiceprezes Polskiego Komitetu Narodowego ICOMOS, członek Komisji Architektury i Urbanistyki PAN,

– prof. dr hab. Cezary Madryas, Rektor Politechniki Wrocławskiej,

– mgr Barbara Nowak-Obelinda, dolnośląski wojewódzki konserwator zabytków, prezes oddziału wrocławskiego Stowarzyszenia Konserwatorów Zabytków,

– ks. infułat prof. dr Józef Pater, dyrektor Archiwum i Muzeum Archidiecezjalnego,

– prof. dr hab. Janusz Rębielak, przewodniczący oddziału wrocławskiego Komisji Architektury i Urbanistyki PAN,

– prof. dr hab. Elżbieta Trocka-Leszczyńska, dziekan Wydziału Architektury Politechniki Wrocławskiej,

– prof. dr hab. Waldemar Wawrzyniak, przedstawiciel Dolnośląskiej Okręgowej Izby Architektów RP.

Tablicę ufundowało Stowarzyszenie Konserwatorów Zabytków, Politechnika Wrocławska oraz przyjaciele i koledzy prof. Małachowicza. Płytę wykonał konserwator Krzysztof Stawowski przez wiele lat współpracujący

– Prof. dr hab. Rafał Czerner, head of the Department of the History of Architecture, Art and Technology of the Wrocław University of Science and Technology,

– Fr. Prelate Adam Drwięga, former Rector of the Cathedral,

– Dr Jerzy Ilkosz, Director of the Museum of Architecture in Wrocław,

– Prof. dr hab. Marzanna Jagiełło, head of the Department of Architecture and Green Conservation and Restoration of the Wrocław University of Science and Technology,

– Prof. dr hab. Jerzy Jasieńko, Vice-Rector of the Wrocław University of Science and Technology, professor at the Faculty of Civil Engineering,

– Prof. PWr Krystyna Kirschke, member of ICOMOS and SARP, Vice-Chairwoman of the Wrocław branch of the Committee on Architecture and Urban Planning of the Polish Academy of Sciences (PAN),

– Prof. dr hab. Maria Lubocka-Hoffmann, former conservator of Elbląg, retired professor of the University of Warmia and Mazury,

– Prof. dr hab. Ewa Łużyniecka, Vice President of the Polish National Committee of ICOMOS, member of the Architecture and Urban Planning Committee of the Polish Academy of Sciences (PAN),

– Prof. dr hab. Cezary Madryas, Rector of the Wrocław University of Science and Technology,

– Mgr Barbara Nowak-Obelinda, Lower Silesian Voivodship Conservator of Monuments, President of the Wrocław branch of the Association of Monument Conservators,

– Fr. Prelate prof. dr Józef Pater, Director of the Archives and Archdiocesan Museum,

Il. 2. Uroczystość odsłonięcia tablicy 3 lipca 2019 r. (fot. A. Zgraja)

Fig. 2. The ceremony of unveiling the plaque – July 3, 2019 (photo by A. Zgraja)

z prof. Małachowiczem i kierujący Pracownią Kamieniarską i Detalu Architektonicznego. Medalion z podobizną Profesora został odlany z brązu na podstawie fotografii według modelu 3D wykonanego przez Jana Moderskiego.

Tablica pamiątkowa została umieszczona w sąsiedztwie kaplicy Najświętszego Sakramentu, na południowej elewacji katedry wrocławskiej, której profesor Małachowicz poświęcił ponad pół wieku aktywności zawodowej [4], [5]. Zaprojektowane przez Niego hełmy wież stały się nie tylko dominantą, ale także symbolem Ostrowa Tumskiego. Materiał, z którego wykonano tablicę – trawertyn z przebarwieniami o wdzięcznej nazwie *breccia sardo* – nawiązuje do kolorystyki kamieniarki katedry, dzięki czemu tablica stała się integralną częścią budowli.

Odsłonięcie tablicy odbyło się 3 lipca 2019 r. i miało bardzo uroczysty charakter. Zostało zapoczątkowane wystąpieniem prof. Czernera i zaakcentowane modlitwą odmówioną przez proboszcza katedry, ks. kanonika Pawła Cembrowicza. Na zakończenie uroczystości rozległo się bicie dzwonów katedralnych, które w ten sposób uczciły pamięć swojego wieloletniego Przyjaciela (il. 2).

Redakcja

– Prof. dr hab. Janusz Rębielak, Chairman of the Wrocław branch of the Committee on Architecture and Urban Planning of the Polish Academy of Sciences (PAN),

– Prof. dr hab. Elżbieta Trocka-Leszczyńska, Dean of the Faculty of Architecture of the Wrocław University of Science and Technology,

– Prof. dr hab. Waldemar Wawrzyniak, representative of the Lower Silesian Regional Chamber of Architects of the Republic of Poland.

The plaque was funded by the Association of Monument Conservators, Wrocław University of Science and Technology and by the friends and colleagues of Professor Małachowicz. The plaque was made by conservator Krzysztof Stawowski who cooperated with Professor Małachowicz and was the head of the Stone Masonry and Architectural Detail Workshop. The medallion with the image of the Professor was cast in bronze based on a photo according to a 3D model made by Jan Moderski.

The memorial plaque was placed next to the chapel of the Blessed Sacrament, on the southern facade of the Wrocław cathedral, to which Professor Małachowicz devoted over half a century of his professional activity [4], [5]. The cupolas he designed became not only a dominant element, but also a symbol of Ostrów Tumski. The material used to make the plaque – travertine with discolouration with the graceful name *breccia sardo* – refers to the colours of the cathedral's stonework, thanks to which the plaque has become an integral part of the building.

The ceremony of unveiling the plaque took place on July 3, 2019 and was very festive. It was initiated by the speech of Professor Czerner and emphasized by a prayer said by the cathedral main priest, Fr. Canon Paweł Cembrowicz. The end of the ceremony was marked by the cathedral bells ringing, which in this way honoured the memory of the cathedral's long-time friend (Fig. 2).

Editorial Board

References/Bibliografia

[1] *Profesor Edmund Małachowicz laureatem Krajowej Nagrody im. Jana Zachwatowicza*, „Architectus" 2008, Nr 1(23), 105, 106.

[2] Małachowicz E., *Konserwacja i rewaloryzacja architektury w środowisku kulturowym*, wyd. 4, Oficyna Wydawnicza PWr, Wrocław 2007.

[3] *Jednostki organizacyjne*, „Architectus" 2010, suppl., 9–28.

[4] Małachowicz E., *Katedra wrocławska. Dzieje i architektura*, wyd. 3, Oficyna Wydawnicza PWr, Wrocław 2012.

[5] Małachowicz E., Lasota C., Małachowicz M., *Badania wczesnośredniowiecznych faz budowy katedry wrocławskiej (1996–1997)*, „Architectus" 1999, Nr 1(5), 3–17.

Streszczenie

W artykule zamieszczono informację na temat tablicy pamiątkowej poświęconej prof. Edmundowi Małachowiczowi. Przedstawiono sylwetkę Profesora, opisano inicjatywę upamiętnienia Jego zasług i samą uroczystość odsłonięcia tablicy.

Słowa kluczowe: Edmund Małachowicz, Wrocław, katedra, ICOMOS

Abstract

The article contains information on the commemorative plaque dedicated to Professor Edmund Małachowicz. The Professor's person was presented and the initiative to commemorate his merits and the ceremony of unveiling the plaque were described.

Key words: Edmund Małachowicz, Wrocław, cathedral, ICOMOS